

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vroeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 30000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling
Voor 't Buitenland en Ned-Indië f7.50 per jaar.
Advertentiën: 25 ct p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Uit de Schrift: Gezag en ervaring (Matth. 3:14). — Kerkelijk Leven: Synode-indrukken XVIII. — Poeschouw — De Synode van Assen. — Kerknieuws. — Advertenties.

UIT DE SCHRIFT.

Gezag en ervaring.

Doch Johannes weigerde hem zeer.
Matth. 3:14.

Zoo sprak eens Johannes: ik ben niet geschikt Jezus de sandalen los te maken... En toen Jezus kort daarna bij hem kwam en zeide: Johannes, doop uw Messias, — toen heeft hij bewezen, dat deze belijdenis geen gelegheden, maar een verlegenheidswoord geweest was. Hij weigert. Hij weigert bij herhaling. Hij weigert aanhoudend, zooals de grondtekst bewijst. En wij begrijpen dat wel. Maar wij mogen het daarom nog niet goedkeuren. Zijn hart spreekt wel; maar het hart, het gevoel heeft niet te beslissen. Jezus moet beslissen. Tot hem mag niemand ooit „neen“ zeggen; hij heeft altijd recht op „ja, ja“. Ja, bij herhaling. Ja, ook al begrijpen we Hem niet in Zijn verlangens en geboden.

Maar Johannes zegt: neen. Moet de mindere den meerdere doopen? Die doopt, bedient het ambt; en die gedoopt wordt, erkent het. De dooper treedt op als de meerdere, de gedoopte als de mindere. Kan dat wel? Christus is toch de meerdere? Hij moet zegenen, maar niet gezegend worden. Hij moet doopen met Geest en vuur, maar niet gedoopt worden, vindt Johannes.

Nu denken we aan den brief aan de Hebreërs. Daar gaat het over de ontmoeting van Abraham met Melchizedek. Daarbij bleek Melchizedek de meeste en Abraham de minste. Want Melchizedek zegende Abraham, die voor hem neerknielde; en — de man die zegent is immers meer dan die gezegend wordt? En — Abraham gaf aan Melchizedek de „tienden“ van den behaalden buit. En wederom — iemand, die de tienden aanneemt is de meeste, en die ze opbrengt is de minste. Nu ziet de Hebreërsbrief daarin iets hoogers: in Abraham en Melchizedek was een ontmoeting van Aäron en Christus. Aäron is Abrahams zoon; toen Abraham de meerderheid van Melchizedek erkende, toen erkende dus ook reeds Aäron, dat Melchizedek meerder was, dan hij ooit zou zijn; en dat Melchizedeks priesterschap het zijne overtrof. En omdat nu Melchizedek type van Christus is, daarom heeft het priesterschap van Aäron reeds gebukt gelegen voor den beteren priester naar Melchizedeks orde, dat is voor den Christus.

De Dooper heeft den brief aan de Hebreërs nooit gelezen. Maar gedachten als hierin vertolkt zijn, heeft ook zijn geest uitgebroed. Hij was een Aäronskind, zoowel van vaders als moederszijde. Maar hij heeft in de woestijn gezien, dat Aärons priesterschap in der eeuwigheid niet kan verlossen. Hij heeft ook den priesterdienst van Aärons orde niet begeerd. En nu staat daar bij den Jordaan Johannes tegenover Jezus. Twee familieleden ontmoeten elkander. Ja, maar ook: Aäron en Melchizedek ontmoeten elkander. En weer knielt Aäron. Hij zegt wederom: gij zijt de meerdere. Zegen mij, gij zijt de meeste. Ik moet u niet doopen, gij moet het mij doen. De meerdere moet den mindere zegenen...

Maar dit ontmoet ons: terwijl Johannes, de Aäroniet, de meerderheid van den Christus belijdt, daar komt hij in hetzelfde uur tot ongehoorzaamheid. Hij weigert. Hij weigert sterk. Hij erkent de meerderheid, hij vraagt om den zegen en knielt voor den Meerdere dan Melchizedek. Maar tegelijk wordt hij dienstweigeraar. Hij geeft de tienden niet af. Want de gehoorzaamheid geven, dat is: de tienden geven.

Leer hiervan, o mensch, een diepe les. Johannes is verslagen om de grootheid van Christus; maar hij wil in dit critieke oogenblik de vraag van meerderheid en minderheid ten deele uit zich-

zelf beslissen. En dat brengt hem tot die smartelijke ironie, dat hij in hetzelfde oogenblik de mindere wil zijn en alle tienden geven wil, en tegelijk de mindere niet wil zijn en den tol der volstrekte onderwerping weigert. Hij weigert zeer. Het is dienstweigerend onder dienstbelijdenis. En deze tragische verwarring leert ons: dat Christus' gezag niet zoo klein is, als wij dat gezag ervaren en doorzien. Christus' gezag gaat boven onze ervaring uit en daartegen in, als het moet. Onze ervaring kan uit zichzelf geen profetie vervullen; noch de typische ontmoeting van Abraham en Melchizedek in vrome naïviteit herhaling geven zonder bederf en bezoedeling. Met de ervaring „zonder meer“ geven wij als vroomheid uit wat inderdaad is een tegenstrijdigheid en een vergissing. De ervaringschristen belijdt wel de dienstbaarheid, maar weigert toch den dienst, als hij uit zichzelf zijn plaats tegenover Christus bepalen wil. Niet onze ervaring spreekt het rechte oordeel over den Christus, maar de Christus spreekt het rechte oordeel over onze ervaring; want de tienden geven, dat is gezegend worden, en dat alleen.

K. S.

Verbetering. In het nr van verleden week stond, kolom 1, al. 4: Maar ook dan nog BLIJFT de tekst volop arbeid aan. — Lees voor „blijft“: „geeft“.

In kolom 2, regel 6 v.b., stond: het altaar der liefde „ontwennen“. Lees: het altaar der liefde „vullen“.

K. S.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-indrukken.

XVIII.

Nogmaals: de Openingsrede.

Het zal bevreemding hebben gewekt, dat wij wel de rede, waarmede Dr Fernhout de Synode heropende, luide prezen, maar geen enkele passage zelfs er uit citeerden.

Wij deden dit in de onderstelling, dat zij in haar geheel zou worden opgenomen in het Synode-verslag.

Nu dit niet is geschied, haasten wij ons haar hier in extenso op te nemen.

Bij de tweede heropening van de zittingen dezer Buitengewone Generale Synode onzer Kerken roep ik u een hartelijk welkom toe.

Hoe zou ik wenschen, dat het ook een blij had kunnen zijn.

Doch reeds het feit, dat een derde samenkomst der Synode noodig bleek, bewijst, dat het „stormen stillende“ Woord des Heeren, waarom wij reeds in de eerste zoo vurig smeekten, nog altoos niet gesproken werd en dat de verzekering: „Wij staan voor moeilijke tijden“, waarmee de assessor de tweede zitting sloot, geen al te sombere voorspelling was.

Schoon er aanvankelijk gedurende enkele weken eenige hoop, dat een nieuwe moeilijkheden ons dwingen zouden nogmaals een beroep te doen op de gastvrijheid van Assen's Kerk, toen eerst de classis Zaan-dam heropening der zittingen aanvroeg en later, nadat een droef verloop van de zaak die haar daartoe drong, deze aanvraag deed vervallen, gelijk verzoek van de classen Haarlem en Bolsward inkwam, oordeelde uw moderamen, in overleg met uw commissie van advies, een derde samenkomst der Synode noodzakelijk en het groot aantal ingekomen stukken van broeders en zusters, die zich over één of meer uwer beslissingen bezaagd gevoelen, bewees hoe gewenscht en noodig, ook afgezien van de nog hangende geschillen, een heropening onzer zittingen was.

Neen, de storm heeft zich nog altoos niet gelegd en de afgebeden vrede keerde nog altoos niet weer.

Bij al onze Kerken, met uitzondering van een tweetal, vonden — het mag met blijdschap en met dank aan onzen God geconstateerd — de uitspraken en beslissingen der Synode vollen en hartelijken weerklank. Niet één der Kerkeraden buiten dien van Zandvoort heeft er ook maar aan gedacht het voorbeeld van Amsterdam-Zuid te volgen.

Toch was die een meer dan onze liefde had gehoopt en geboden.

En daarnaast bedroefden en verontrustten de bedenkingen en bezwaren, de protesten en het verzet van tal van ambtsdragers en gemeentelieden, die met beroep op Kerkenorde, Belijdenis en H. Schrift weigerden de beslissingen der Kerken te aanvaarden.

In den stroom van bezwaarschriften komen zij der Synode thans vragen herroeping of herziening harer dogmatische en kerkrechtelijke uitspraken of anderszulk een gewijzigde toepassing en uitvoering daarvan, dat nog feller strijd en nog grooter scheuring worde voorkomen.

En daarmee, broeders, staan wij voor een niet minder ernstige taak dan aan het begin onzer eerste zittingen.

Afwijzen mogen en willen wij haar niet, wij wij niet te heerschen, maar te dienen hebben; wij wij — mogen wij ook al onze besluiten genomen hebben voor het aanzicht des Heeren, in gehoorzaamheid aan Zijn heilig Woord en in liefde tot den vrede en den ophouw Zijner Kerken — ons toch onzer zwakheid en feilbaarheid en der onvolkomenheid van al onzen arbeid ten volle bewust zijn; en wij wij begeeren, dat de groote Opperherder ook door onzen dienst de liefdevolle zorg van Zijn hart voor elk der schapen van Zijn kudde verheerlijke.

Welk een vreugde zou het voor ons zijn, als het ons gegeven werd, tot welk offer dan ook, behalve dat eener goede consciëntie voor God, een weg te vinden, die allen bevredigde en leidde tot herstel van den zoo jammerlijk gestoorde vrede.

Wij willen deze begeerte in geen enkel opzicht en tegenover niemand het zwijgen opleggen. Doch wij zullen hebben te waken, dat zij ons niet verleide de vermaning des Woords te vergeten, dat wij eerst de waarheid en daarna den vrede zullen liefhebben.

Sta ons daartoe bij al onze beraadslagingen en besluiten helder voor ogen wat bij de worsteling der geesten, die onze Kerken in beroering bracht, de inzet is.

In geding is, gelijk wij van meet af verstonden en gelijk — naarmate de gedachten der harten openbaar werden — met den dag duidelijker bleek, niet maar de exegese of ook de opvatting van een enkel beeld der Heilige Schrift, maar de verhouding der bijzondere openbaring tot de organen, door wie en tot het menschelek milieu waarin ze ons werd gegeven en daarmee de volstrekte autoriteit en het absoluut gezag der Heilige Schrift.

En op dit punt mag en kan ons antwoord op alle eisch en elke bede om toegankelijkheid, op straffe van ontroef aan Hem, Die het hoofd Zijner duur gekochte kerk is, geen ander zijn dan een onverzettelijk „non possumus“.

Het was om U en mijzelf dat bij den aanvang van onzen arbeid te herinneren, dat ik voorlas den Brief onzes verheerlijkten Konings, den Heilige en Waarachtige, onder Wiens oog wij ons werk hier verrichten zullen, aan de Kerk van Philadelphia.

Wat Hij bij deze Kerk, gelijk bij schier elk der zeven klein-Aziatische Kerken zocht, was voor alles trouw aan Zijn Woord. En ofschoon Hij al haar werken zegt te weten en de toon, waarop Hij dit betuigt, ons verzekert, dat zij Hem alle oorzaak gaven van lof, prijst Hij haar toch slechts om dit eene, dat zij Zijn Woord bewaarde.

Dit eene was meer in Zijn oog dan al het overige. Meer, zooals de wortel meer is dan de stam.

Omdat het al het overige in zich sloot; omdat ze Zijn Woord bewaarde als Zijn Woord; omdat ze er in lief had en ophief, en beled en niet verloochenen wilde Zijn Naam.

Zoeken wij bij al onze beraadslagingen en besluiten dezen hoogsten lof onzes Konings.

Zoo het bewaren van Zijn Woord ook bij ons het bewaren en belijden is van Zijn Naam, zoo in den band aan het Woord ook bij ons bindt en trekt de band aan Hem Zelf in den Heiligen Geest, zoo in de liefde tot het hoofd ook de liefde tot het lichaam en zijn leden werkt, zullen beide, de waarheid en de vrede, zullen zij ook in juiste orde en verhouding haar volle recht ontvangen.

En zoo het dan door onzen arbeid ook geen volle vrede onder ons worden mocht en de stroom van verwijten en beschuldigingen waaraan de in Synode vergaderde Kerken en die haar vertegenwoordigen tot dusver bloot stonden, mocht aanhouden, zullen we, terwijl de goedkeuring des Heeren in een goede consciëntie ons troost over de critiek der menschen, bedenken, dat het Woord, Hetwelk we te bewaren kregen, een woord der lijdzaamheid is. Het woord Zijner lijdzaamheid is: niet door in lijdzaamheid te bewaren, en al wie het bewaart roepend om in lijdzaamheid te volgen het voorbeeld van Hem, Wiens Naam zij er in liefhebben.

te Grootegast.
el, te Noord-
m G. Veenen-
m, te Nieuwen

en.
m.
nk, te Jutrup-

mpagnie.
onoord: cand.

m 2.
k
en is de heer
d te Kampen,
en toegelaten

L. W. Polman,
en C. v. d.

te

Lisse.

RK.

aan.

elingen.
land.

te Ophusen.

ten te Noord-

z.

rcapelle.

Sc.

„De Reformatie“,
eel sympathie dit
gen, wilt ook uw
ADVERTENTIËN
ig zenden. „

isje naar
Haag

thoofs de moeib-
n zich een goede
een degelijk
wil aanschaffen.
(ruim 100 stuks
rootere werken
wat hij wenscht
nkoop reiskosten
toed en garantie
nagekomen.

RIPPEN

Huis Mannborg
er Mij „Toonkunst“
at 42, DEN HAAG-
n op aanvraag.
ng franco.

Zullen wij ons laten weerhouden van trouw aan het Woord des Heeren door eigen berekening en door ander luide voorspelling, dat zij onze Kerken te staan zal komen op het verlies van vele harer leden?

Ook dit offer zou, zoo trouw aan het Woord het eische, hoe smartelijk het vallen mocht, gebracht moeten worden. Doch als Zijn Kerk de mogelijkheid van dezen eisch gaat weeten, legt Christus de zekerheid eener belofte daartegen in de schaal.

Deze belofte, dat Hij, Die den sleutel Davids heeft, Die opent en niemand sluit en Die sluit en niemand opent, der Kerk, die Zijn Woord bewaart en de u r voor het Woord zal geven, die niemand sluiten kan en dat Hij van Zijn felle vijanden als overwonnenen, neen, als gewonnenen aan haar voeten zal brengen.

En als ware dit nog niet genoeg, laat de Koning — want Hij is mild — een tweede belofte volgen.

Deze, dat wie Zijn Woord bewaart, in de ure der verzoeking die komt door Hem bewaard zal worden.

De ure der verzoeking is voor de Kerk des Heeren van nu als negentien eeuwen geleden voor die van Philadelphia: kom en doe. Ze is nabij. Zij kwam. Zoo zij het schild des Konings over zich uitgestrekt wil zien, dat zij dan het hare moedig opheffe over Zijn Woord!

En nog gaf de Koning aan wie getrouw is tot het einde hiermee niet Zijn laatste en beste belofte. Het is de verzekering, dat wie Zijn Woord bewaart en daarmee „houdt wat hij heeft“, het eeremerk der standvastigheid dragen zal in Zijn hemelsch koninkrijk.

Ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel Mijns Gods en hij zal niet meer daaruut gaan; en ik zal op hem schrijven (wat hij bewaarde) den naam Mijns Gods en den naam der stad Mijns Gods, namelijk van het nieuwe Jerusalem, dat uit den Hemel van Mijn God afdaalt en ook Zijn Nieuwen Naam.

Broeders, zij dit Woord des Konings ons prikkel en richtsnoer bij al onzen arbeid en doe Hij Zelf ons werk wel gelukken.

Wij meenen hun, die de nummers van ons blad bewaren en iederen jaargang laten inbinden, er een dienst mee te bewijzen, de rede te laten afdrucken.

Ofschoon wij deze week nog niet over de gewone ruimte beschikken — die bekomen we eerst in het volgende nummer — staan we van onze eigen plaats gaarne wat aan het kostelijk woord van De Fernhout af.

Mogen onze lezers er evenzeer onder den indruk van zijn als de Synode-leden het waren.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

„De letter doodt.“

Niet vaak, misschien wel nooit, is in deze rubriek uit een preek geciteerd. Toch kan het geschieden; want een regelmatig verschijnde preekenbundel valt min of meer onder de periodieken. En ook al was dit niet zoo, dan wil ik toch niet graag aan de lezers van dit blad onthouden, enkele mooie en voor dezen tijd doeltreffende woorden, die Dr H. A. van Andel, onze missionaire predikant te Solo, schreef in een preek over „De letter doodt, maar de Geest maakt levend“. Deze preek verscheen in „Lijf de Levensbron“. Omdat de tekst van zoo-even den laatsten tijd herhaaldelijk genoemd werd, en niet altijd volgens plicht in het rechte lid van Wetenschappelijke exegese geplaatst wordt, geef ik hier eenige citaten uit de preek:

Weinige woorden uit de Heilige Schrift zijn zoo vele malen misbruikt als dit woord van Paulus. Hardnekkig heeft een dwaling zich aan dit woord vastgeklampt om zich staande te houden. Het Mysticisme, dat het zwaartepunt der openbaring uit de Schrift, het voorwerp des geloofs, verlegt in het geloovig bewustzijn, het onderwerp des geloofs; dat de eigenlijke bron van openbaring zoekt in het hart van den geloovige; dat Mysticisme poogde en poogt zijn goed recht te bewijzen door dit woord.

„Door dit woord?“ Neen, eigenlijk niet. Want men veranderde de uitspraak van Paulus om haar voor zijn dwalend inzicht pasklaar te maken. Men maakte er iets heel anders van, namelijk: „de letter is dood“. Zonder enigszins op het verband, waarin deze uitspraak voorkomt, te letten, verklaarde men dan, dat die „letter“ de Heilige Schrift was. Men stelde de uitspraken van den Bijbel lang en verhiel hoog de inspraken van zijn eigen hart. Met een zekere minachting zag men neer op wie den Bijbel aanvaardde en verklaarde naar zijn letterlijken zin; men ging achter de woorden iets anders zoeken, een zogenaamde geestelijke betekenis achter de letterlijke betekenis, een waarheid achter de waarheid. De opvatting van hen, die zich hielden aan den Bijbel in zijn letterlijken vorm, veroordeelde men als „letterknechterij“.

De zogenaamde Ethische Schriftbeschouwing onzer dagen vertoont dit Mysticisme in een nieuwerwetischen vorm. Zij verheft „het geloof der Gemeente“ ten koste van den geloofsinhoud der Heilige Schrift. Zij plaatst de persoonlijke „Christuservaring“ van den geloovige als bron van kennis naast of boven den „Christus der Schriften“. En in de taal van onzen tijd, die met „realiteit, werkelijkheid“ dweept, spreekt zij van een „hooger werkelijkheid“ die de historische werkelijkheid van het Bijbelsch verhaal, zelfs van de „hoogst denkbare werkelijkheid“, die boven de eenvoudige werkelijkheid naar den letterlijken zin van den Bijbel zou uitgaan. Een werkelijkheid achter of boven de werkelijkheid.

De tegenstelling tusschen de letter als „dood“ en den Geest als „levend“ is een valsche tegenstelling. Want Bijbel en Geest vormen geen tegenstelling. De Bijbel is het Woord van den Geest en de Geest is de Geest van het Woord. Door den Geest ingegeven, draagt de Bijbel de meening des Geestes onder de menschen uit. Ende Geest bedient zich van dat

door Hem tot stand gebracht Woord om de harten te veranderen en zondaren te bekeeren tot God. De Bijbel mag niet losgemaakt worden van den Geest. Die hem vormde en met Zijn kracht bezielde. En daarom is de Bijbel niet dood, maar levend en krachtig en scherpzinnend meer dan eenig tweesnijdend scherp zwaard.

Paulus zegt volstrekt niet, dat de letter dood is, maar dat zij doodt, dat wil zeggen, dat zij doodmaakt, doodslaat. Die letter dient zelf wel terdege te leven, zal ze zoo sterk wezen, dat zij anderen kan doden. Indien zij door een vijandelijke linie wilt heendringen, is het niet erg, als ge daar een dooden soldaat ziet liggen, maar het is wel erg, als ge daar een soldaat ontmoet, die het geweer op u aanlegt om u als spion dood te schieten. Een soldaat, die dood is, is heel wat minder gevaarlijk dan een soldaat, die doodt. Voor een dooden leeuw op den weg behoeft ge niet te vreezen, maar een doodende, verschrikkende leeuw doet u sidderen en vluchten. En als men nu van de letter, die doodt, maakt een letter, die dood is, dan keert men de betekenis van Paulus' uitspraak precies om.

Het verband, waarin onze tekst voorkomt, toont overvloedig duidelijk aan, wat Paulus met „de letter“ bedoelt. Hij spreekt over „letteren in steenen ingedrukt“, over wat „geschreven is in steenen tafelen“, over Mozes en zijn verblijf op den berg Sinai, en maakt een tegenstelling tusschen de bediening der wet in het Oude en de bediening des Geestes in het Nieuwe Testament. Dit alles toont afdoende, dat met „de letter“ bedoeld is: de wet der tien geboden. Die wet, op Sinai in steenen tafelen geschreven, is de letter, die doodt.

Dat „de letter“ (die men niet vereenzelvigen mag met „de theologie“, of de uitwendige eischen), dat de letter, d.i. de wet, dan ook veel leven bewees te hebben, omdat ze door den Geest tot het God gevalle en den zondaar en de kerk noodzakelijke „dooden“ gebruikt werd, en dat ze daarom niet mag veracht worden en allermint tegenover den Heiligen Geest en zijn werk in het hart („de religie“) mag worden gesteld, heeft Dr v. Andel o.m. in deze woorden uitgedrukt:

Maar tegelijk krijgt de zonde door de wet een des te schuldiger karakter. Hoe beter het verbod bekend is, des te erger is de overtreding. De wet maakt de zonde strafwaardiger door de verantwoordelijkheid van den zondaar te verhoogen. Door haar wordt de zonde bij vergissing tot zonde met opgeheven hand. Dwaling wordt leugen. Onaankendheid wordt opzet. Vanzelfsheid wordt moedwil. O, de wet maakt den zondaar veel, veel schuldiger dan hij reeds is.

Trouwens, als men in het hiervolgende citaat de uitdrukking „wet“ vervangt door den term „de letter“ (want daarover loopt het in dien bepaald zin) blijkt wel sterker nog, dat Dr v. Andel iedereen het recht ontzegt, een tegenstelling te maken tusschen de „letter“ als iets uitwendigs („theologie“) en den Geest als het inwendige („de religie“). Dr v. A. zegt:

Toch is er ook tusschen wet en Geest een nauw verband. Want de wet is een werktuig der genade, een werktuig van den Geest. De bedoeling der wet is op zichzelf een bedeeling des rechts, maar, in verband gezet met het groot geheel van het genadeverbond, is zij een onderbedeeling, een der typische vormen van dat verbond der genade. De wet dient om den zondaar aan zijn zonde te ontdekken, hem van zonde te overtuigen, hem zijn doodstaat te doen kennen. Dat wil God hem leeren, opdat hij de onmisbaarheid van den Geest, de noodzakelijkheid van de wedergeboorte erkennen zal. Zoo is de wet een onderwijzeres Gods in dienst der genade.

Men kan dan ook de letter in den aangegeven zin niet missen. Wie ze niet uit „den Geest“ aan de gemeente predikt, doet haar te kort. Wie bij de „letter“ blijft staan, die blijft onder het Nieuwe Testament. Wie er zich van los maken wil, of zelfs maar haar waarde wil verdoozen, blijft ook onder het Nieuwe Testament staan, omdat hij niet eens aan het Oude, den onderbouw van het Nieuwe, toekomt. Om der wille van het Nieuwe moet men de „letter“ van het Oude Testament ook naar voren brengen; alleen het standpunt, het gezichtspunt is nu anders en rijker dan vóór het N. T. Dr v. Andel zegt, dat God zelf zich nu nog bedient van „de letter“ (de wet):

Als God ons in eigen ervaring doet ondervinden, dat de wet doodt, is het tevens Zijn bedoeling ons te doen ervaren, dat de Geest levend maakt. Het onderwijs Gods is tweezijdig: Hij leert ons de dooende werking van de wet kennen, maar tegelijk ook de levendmakende werking van den Geest.

Tot zoover Dr H. A. v. Andel.

Ook in Nederland is onlangs over dien tekst gepreekt, en wel door Dr J. G. Geelkerken. Men zal in zijn preek onmiddellijk verschil zien met wat Dr v. Andel zegt: Het zou in gewone gevallen geheel overbodig zijn daarover te spreken. Maar men heeft ons aller aandacht voor die preek gevraagd; ze bevat heel duidelijk een apologie tegen wat Dr G. meent, dat als beschuldiging tegen hem ingebracht wordt, en ze laat anderzijds ook heel duidelijk zien, dat hij bezwaren heeft tegen degenen, met wie hij in conflict kwam.

Welnu, we geven eerst iets uit die apologie:

Daarmede is volstrekt niet gezegd — gelijk men ten onrechte wel meent uit dit woord van Paulus te mogen afleiden — dat er in de nieuwe bedeeling geen plaats meer zou zijn voor de letter. Niet voor een geschreven Godsopenbaring, niet voor een Heilige

Schrift, niet voor heiligmischriften, niet voor een geschreven leer. Dat de diennaren van dit nieuwe Testament ongeletterden zonden moesten zijn of zich althans niets zouden hebben aan te trekken van hetgeen er letterlijk in den Bijbel staat. Dat men de letter in Schrift en Belijdenis naar willekeur kan vervluchten en verwaten, vervagen en verwerpen. Dat het alleen aankomt op den geestelijken zin, op de symbolische betekenis, op de idee. Dat het een en het al is de „geest“ der Schrift, de „geest“ van het Evangelie, de „geest“ der Belijdenis, de „geest“ van het Christendom. En het godsdienstige leven opgaat in stemming, innerlijke ontroering, bewogenheid des gevoels, religieuze speculatie.

Wie Paulus kent, weet beter. Dit kan hij niet bedoeld hebben. Voordurend haalt hij letterlijke uitspraken van het Oude Testament aan. Doorlopend baseert hij zich op „de Schriften“. Soms beroept hij zich zelfs op een enkele letter der geschreven Godsopenbaring. En zoo zullen ook alle waarachtige dienaren des nieuwen Testaments met hem doen. Zoo wilt immers ook zij het, mijn waarde Ambroeder! evenals ik, wat men ook anders van ons vermoede of bewere.

Dit klinkt als een pleit ter verdediging. Maar het verslaat geen enkelen aanvallers, omdat ieder, die het met de exegese nauw neemt, aanstonds bemerkt, dat de spreker het woord „letter“ nu heel anders neemt dan de tekst. In den tekst betekent het (ook volgens Dr G. „de wet“). Hier gaat het betoog ongemerkt over op „geschreven Godsopenbaring, belijdenis, geschreven leer, letterlijke uitspraken“, enz. Maar daarover liep het niet in den tekst, en evenmin in de tegen den kring van dezen prediker ingebrachte bezwaren.

En nu volgde het gedeelte, waarin de prediker zelf eenigszins offensief optreedt. Hij zegt (de lezer bemerkt, dat de ambtsbroeder, hier bedoeld, Dr Buskes is, die door Dr G. bevestigd werd):

Doch eveneens wilt ook zij, met mij, uit dit apostolisch woord van mijn tekst de waarheid beluisteren, dat het er bij den dienst des nieuwen Testaments niet om gaat, ten diepste en ten laatste, om der gemeente alleen maar de letter voor te houden, zelfs de letter der Schrift. Dat wij met onzen dienst er niet zijn, wanneer wij uitsluitend het Woord — en dit dan, gelijk men maar al te vaak gelieft te doen, volkomen gelijk en gelijkvormig gaucht met de Schrift — louter verstandelijk, bloot nitwendig tot de menschen hebben gebracht, de letter hebben uitgelegd en toegelicht voor het denkend brein, populair hebben getheologiseerd. Wij willen althans vergeten, dat wij de bediening hebben, niet van de letter, niet van de theologie, maar van de religie, maar van den Geest. Van den Geest, die het te boek gestelde Woord, de Schrift, de letter ook door onzen dienst als middel gebruikt voor Zijn werk. Van den Geest, in wiens bedoeling het er om gaat, dat die het Woord hooren in persoonlijke relatie komen met de realiteiten der geestelijke wereld Gods, waarvan de Schrift ons bewust maakt; hun ziel in relatie met God, den God des Woords zelf en met zijn Christus, met Jezus en zijn heil; door den Heiligen Geest, die het hart, het binnenste des menschen bewerkt.

Inderdaad, dit is een der ernstigste gevaren van onzen tijd, dat terwyl enerzijds de Schrift wordt losgelaten en haar letter wordt verdoezeld tot idee van den menschelijken geest, anderzijds met name ook in onzen kring een historisch geloof waant, dat de letter genoeg, alles is, haar verstandelijke kennis het vaste en veilige voor tijd en eeuwigheid, en zoo de Geest overbodig wordt gemaakt, verdoezeld en bedroefd, verzaakt en vergeten wordt. Dit is de inzinking, de dorheid en de doodschheid in zoo menig kerkelijken kring, dat men altijd weer wil de „steenen tafelen“ in plaats van den levenden God, altijd weer den dienst van de letter in plaats van den dienst van den Geest, de letter, star, levenloos als zij in zichzelf is, uitwendig voorgehouden en opgelegd. Terwijl toch de dienst van het nieuwe Testament, zoo geheel anders, bedoelt levend instrument te zijn van den Heiligen Geest, die ons innerlijk bewerkt, en het hart levend maakt en levend houdt.

Het zou alles goed en wel zijn, als hier met den tekst gewerkt wordt. Maar die tekst ligt hier over den rand van den preekstoel heen. Van de „letter“ van Paulus (de wet) gaat het betoog nu ineens overspringen naar de „letter der Schrift“; en natuurlijk denkt iedereen aan de „letterlijke opvatting“ van bepaalde Schriftgedeelten. Een gedachtensprong, die, hoe ongeoorloofd ook, nog een heel eind groter genomen wordt, als vervolgens Paulus' oordeel over de „letter“ wordt overgedragen op verstandelijke prediking (ook over het N. T.), toelichting van de letter (van elken willekeurigen tekst uit ieder willekeurig boek) populaire theologie. Al wat dan verder gezegd wordt tegen bloot historisch geloof, klinkt heel aanvallend, maar het is een aanval tegen windmolens, want ieder onzer is het er mee eens en Dr G. kan niet bewijzen, dat hij op die dingen wijst en anderen dit nalaten. Ook is het een aanval met ondeugdelijke wapenen; want de exegese is hier geheel en al zoek, omdat zij helaas de „letter“ (nu eens anders gebruikt dan Paulus wil, zoo jammerlijk ontrouw werd).

Het spreekt vanzelf, dat Dr G. mans genoeg is, om dit alles even goed te begrijpen als ieder. Zelfs wil ik dadelijk opmerken, dat hij in het begin van de preek wel degelijk getoond heeft, bij „wet“, aan de oudtestamentische „bedeeling“ te denken. Ik haal dit alles dan ook alleen aan, omdat hij de legendevorming ten aanzien van de Geref. Kerken bevorderlijk was met behulp van een tekst, die, als hij tot het eind toe was uitgelegd, de Geref. Kerken en de theologie van haar belijders zeer

sterk zou den Geref. G. gemeen voorstellen geven, ge naast elk wijs, dat dat men kleurden om te be ziet, en wordt, 6 haar wel Hier s maar een Kerken.

Te half re gelezen vers Prof. Dr. misste voor, die na 4 S worden gen De Comm gesteld, omc Ouderling voeging: „te Op voorst men dien te Prof. Dr. lijke Commi der Synode. Elk onder gemeene ste Dr Koppens zocht, dat hi op deze Syn De Comm alniten: „De Syno digen en gew richt, besluit te verleen. Acta der Sy Conform De praese hartelijk dan „Wees er arbeid niet a niet, want o wordt, zal F Prof. Hoe misste rappo reformeerde worden, van Da C Vern Het rappi geen enkel E Synode besle Vermaat de 2 heid zal wor Naar aan werd vastge wordt, de K uingenoodig behandeld w Te ruim 1

De middag Prof. Dr. kerkrechtelij Leeuwen van Het rappo Uw Comm Dr van Leer a, dat er k schrift teger ingediend bij b, dat het ren, omdat c was in de node in het c schrift bij d gewenscht wachten: c, dat bove uitgesteld w iemand verpl d, en hierv Kerkeraad v De conclusi De zitting, node zou dan De Synodi gram ontvan Ik betuig rechten danke gevoelig vo

Van dit tel deeling, gedaa

De zitting, waarna de p Appel non malsen, die v wezig was, v door opstaan Geref. Kerke De heer P den, zond be der Geref. K nielt werd, t tegenstemmer eens, 8 waren Te half th Te ruim 1 Prof. Dr. 3 der kerkrecht mans over de rapport komt „De Synod arbeid, de ha 246 acta Ass